

Deklarace

Fiducia supplicans

o pastoračním významu požehnání

Představení

Předkládaná deklaráce bere v úvahu různé otázky, které byly tomuto dikasteriu doručeny jak v minulých letech, tak i v poslední době. Při jejím vypracování, jak je zvykem, probíhaly konzultace s odborníky, byl zahájen adekvátní proces sestavení textu a koncept byl projednáván na kongresu doktrinní sekce dikasteria. Během této fáze přípravy dokumentu nechyběla ani spolupráce se Svatým otcem. Deklarace nakonec byla předložena Svatému otci, který ji schválil svým podpisem.

V průběhu studia předmětu tohoto dokumentu byla zveřejněna odpověď Svatého otce na *Dubia* některých kardinálů, která poskytla důležitá upřesnění pro úvahy, které se zde nyní nabízejí a které představují rozhodující prvek pro práci dikasteria. Protože „Římská kurie je především nástrojem služby Petrovu nástupci“ (Apoštolská konstituce *Praedicate Evangelium*, II., 1), musí naše práce, spolu s pochopením věčného učení církve, podporovat přijetí učení Svatého otce.

Stejně jako ve výše zmíněné odpovědi Svatého otce na *Dubia* dvou kardinálů setrvává tato Deklarace pevně v tradičním učení církve o manželství a nepřipouští žádný druh liturgického obřadu nebo požehnání podobného liturgickému obřadu, které by mohly způsobit zmatek. Hodnota tohoto dokumentu spočívá v tom, že nabízí konkrétní a inovativní *příspěvek k pastoračnímu významu žehnání*, který umožňuje rozšířit a obohatit jeho klasické chápání úzce vázané na liturgické hledisko. Tato teologická reflexe vycházející z pastorační vize papeže Františka s sebou přináší skutečný vývoj s ohledem na to, co bylo o žehnání řečeno v Magisteriu a oficiálních textech církve. To vysvětluje, proč text získal formu „deklaráce“.

A právě v tomto kontextu lze pochopit možnost žehnat párům v neregulérních situacích a párům stejného pohlaví, aniž by se oficiálně uznala platnost jejich statusu nebo se jakkoli změnilo trvalé učení církve o manželství.

Tato deklaráce chce být také projevem úcty k věřícímu Božímu lidu, který se klaní Pánu s mnoha projevy hluboké důvěry v jeho milosrdenství a který s tímto postojem neustále přichází prosit Matku církev o požehnání.

Victor Manuel kardinál FERNÁNDEZ

prefekt

Úvod

1. Prosebná důvěra věřícího Božího lidu dostává dar požehnání, který tryská z Kristova Srdce skrze jeho církev. Přesně jak připomíná papež František: „Největším Božím požehnáním je Ježíš Kristus, Syn Boží je největším darem. Je požehnáním pro celé lidstvo, požehnáním, které nás všechny spasilo. On je věčné Slovo, kterým nás Otec požehnal, ‚když jsme ještě byli hříšníky‘ (Řím 5,8), říká svatý Pavel: Slovo, které se stalo tělem a bylo za nás obětováno na kříži.“¹

2. Podpořeno tak velkou a utěšující pravdou, zvážilo toto dikasterium několik otázek, formálních i neformálních, o možnosti žehnání párům stejného pohlaví a o možnosti nabídnout nová objasnění – ve světle otcovského a pastoračního postoje papeže Františka – k *Responsum ad dubium*² formulovaného tehdejší Kongregací pro nauku víry a publikovaného 22. února 2021.

3. Zmíněné *Responsum* vyvolalo nemálo různorodých reakcí: někteří přijali s uznáním jasnost tohoto dokumentu a jeho soulad se stálým učením církve; jiní nesouhlasili s negativní odpovědí na tuto otázku nebo ji nepovažovali za dostatečně jasnou ve své formulaci a v důvodech uvedených v doprovodné Vysvětlující nótě. Abychom posledně jmenovaným vyšli vstříc s bratrskou láskou, zdá se vhodné znovu uchopit toto téma a nabídnout vizi, která uvádí doktrinní aspekty do souladu s aspekty pastoračními, protože „každé vyučování ve víře má být zároveň evangelizací, jež svou blízkostí, láskou a svědectvím vzbuzuje přílnutí srdce.“³

I. Požehnání ve svátosti manželství

4. Nedávná odpověď Svatého otce Františka na druhou z pěti otázek položených dvěma kardinály⁴ nabízí příležitost k dalšímu prohloubení této otázky, zejména v jejích pastoračních důsledcích. Jde o to vyhnout se tomu, aby se „za manželství uznávalo něco, co jím není“⁵. Proto jsou nepřípustné obřady a modlitby, které by mohly vyvolat zmatek mezi tím, co je konstitutivní pro manželství jako „výlučný, trvalý a nerozlučitelný svazek mezi mužem a ženou, přirozeně otevřený plození dětí“⁶, a tím, co je s ním v rozporu. Toto přesvědčení se zakládá na trvalém katolickém učení o manželství. Pouze v tomto kontextu nacházejí sexuální vztahy svůj přirozený, správný a plně lidský smysl. Učení Církve v tomto bodě zůstává pevné.

5. Takové je i chápání manželství, které nabízí evangelium. Z tohoto důvodu má církev, pokud jde o žehnání, právo a povinnost vyhnout se jakémukoli druhu obřadu, který by mohl být v rozporu s tímto přesvědčením nebo vést ke zmatku. Takový je také smysl *Responsum* tehdejší Kongregace pro nauku víry, kde se uvádí, že církev nemá pravomoc udělovat požehnání svazkům osob stejného pohlaví.

6. Je třeba zdůraznit, že právě při obřadu svátosti manželství nejde jen o jakékoli požehnání, ale o gesto vyhrazené vysvěcenému služebníkov. V tomto případě je požehnání vysvěceného služebníka přímo spojeno se specifickým svazkem muže a ženy, kteří svým souhlasem uzavírají výlučnou a nerozlučitelnou

¹ FRANTIŠEK, *Katecheze o modlitbě: požehnání* (2. prosinec 2020), *L'Osservatore Romano*, 2. prosinec 2020, s. 8.

² Srov. KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY, «*Responsum*» ad «*dubium*» de *benedictione unionem personarum eiusdem sexus et Nota esplicativa*, AAS 113 (2021), 431-434.

³ FRANTIŠEK, Apoštolská exhortace *Evangelii gaudium* (24. listopad 2013), č. 42, AAS 105 (2013), 1037-1038.

⁴ Srov. FRANTIŠEK, *Respuestas a los Dubia propuestos por dos Cardenales* (11. červenec 2023).

⁵ *Ibidem*, ad *dubium* 2, c.

⁶ *Ibidem*, ad *dubium* 2, a.

smlouvu. To nám umožňuje lépe podtrhnout riziko záměny požehnání, udělovaného jakémukoli jinému svazku, s obřadem vlastním svátosti manželství.

II. Smysl různých požehnání

7. Výše zmíněná odpověď Svatého otce nás naopak vybízí k tomu, abychom se snažili význam požehnání rozšířit a obohatit.

8. Požehnání lze považovat za jedny z nejrozšířenějších a neustále se vyvíjejících svátostí. Svátostiny totiž vedou k pochopení Boží přítomnosti ve všech životních událostech a připomínají, že i při užívání stvořených věcí je člověk zván k tomu, aby Boha hledal, miloval a věrně mu sloužil.⁷ Proto jsou adresáty požehnání osoby, předměty kultu a zbožnosti, posvátné obrazy, místa života, práce a utrpení, plody země a lidské práce a všechny stvořené skutečnosti, které odkazují na Stvořitele a které ho svou krásou chválí a žehnají mu.

Liturgický význam obřadů žehnání

9. Z přísně liturgického hlediska žehnání vyžaduje, aby to, co je žehnáno, odpovídalo Boží vůli, tak jak je vyjádřena v učení církve.

10. Požehnání se ve skutečnosti slaví na základě víry a jsou určena k Boží chvále a duchovnímu prospěchu jeho lidu. Jak vysvětluje Římský rituál, „aby byl tento účel zřejmější, podle starobylé tradice formule požehnání směřují k tomu, aby na prvním místě byl oslavován Bůh za své dary, aby byla vyprošována jeho dobrodiní a aby byla potlačena moc zla ve světě.“⁸ Proto jsou ti, kdo se dovolávají Božího požehnání prostřednictvím církve, vyzýváni, ať „tuto dispozici potvrdí vírou, které je možné všechno“, a důvěřují lásce, „která vyžaduje plnění Božích přikázání“.⁹ Proto se sice na jedné straně „vždy a všude naskýtá příležitost chválit Boha skrze Krista v Duchu Svatém, vyzvat ho a vzdávat mu díky“, na druhé straně se však dbá na to, aby šlo „o věci, místa a s tím spokojené okolnosti, které neodporují normám a duchu evangelia.“¹⁰ Takové je liturgické pochopení žehnání, nakolik se tato žehnání stávají obřady oficiálně předloženými církví.

11. Vycházejíc z těchto úvah, *Vysvětlující nota* výše zmíněného *Responsum* tehdejší Kongregace pro nauku víry připomíná, že když se vyzývá požehnání určitých lidských vztahů prostřednictvím zvláštního liturgického obřadu, je nutné, aby to, co je žehnáno, odpovídalo Božím záměrům vepsaným do stvoření a plně zjeveným Kristem Pánem. Z tohoto důvodu, vzhledem k tomu, že církve vždy považovala za mravně přípustné pouze ty sexuální vztahy, které jsou prožívány v rámci manželství, nemá církve moc udělovat své liturgické požehnání, pokud by to nějakým způsobem mohlo poskytnout morální legitimitu svazku, který se za manželství jen vydává, nebo sexuálnímu životu mimo manželství. Podstatu tohoto výroku zopakoval Svatý otec ve svých *Responsa* na *dubia* dvou kardinálů.

⁷ Srov. *Římský rituál, Obřady žehnání, Všeobecné pokyny*, č. 12.

⁸ *Ibidem*, č. 11: «Quo autem clarius hoc pateat, antiqua ex traditione, formulae benedictionum eo spectant ut imprimis Deum pro eius donis glorificent eiusque impetrent beneficia atque maligni potestatem in mundo compescant».

⁹ *Ibidem*, č. 15: «Quare illi qui benedictionem Dei per Ecclesiam expostulant, dispositiones suas ea fide confirmet, cui omnia sunt possibilia; spe innitantur, quae non confundit; caritate praesertim vivificentur, quae mandata Dei servanda urget».

¹⁰ *Ibidem*, č. 13: «Semper ergo et ubique occasio praebet Deum per Christum in Spiritu Sancto laudandi, invocandi eique gratias reddendi, dummodo agatur de rebus, locis, vel adiunctis quae normae vel spiritui Evangelii non contradicant».

12. Je třeba se také vyhnout riziku, že bychom význam žehnání zredukovali pouze na tento úhel pohledu. To by totiž vedlo k tomu, že bychom pro obyčejné žehnání předpokládali stejné morální podmínky, jaké jsou požadovány pro přijetí svátostí. Toto riziko vyžaduje, aby se perspektiva uvažování dále rozšířila. Existuje totiž nebezpečí, že tak rozšířené a oblíbené pastorační gesto bude podrobeno příliš mnoha podmínkám morálky, které pod záminkou kontroly zastíní bezpodmínečnou sílu Boží lásky, na níž je gesto žehnání založeno.

13. Právě v tomto ohledu nás papež František vybídl, abychom „neztráceli pastorační lásku, která musí pronikat všemi našimi rozhodnutími a postoji“, a abychom se vyhnuli tomu, že „budeme soudci, kteří pouze odmítají, zavrhnou, vylučují.“¹¹ Na jeho návrh tedy odpovídáme tím, že rozvíjíme širší chápání žehnání.

Žehnání v Písmu svatém

14. Abychom mohli uvažovat o žehnáních a dát dohromady různé úhly pohledu, musíme se nechat osvětlit především hlasem Písma svatého.

15. „Ať tobě Hospodin požehná a ochraňuje tě! Ať tobě Hospodin ukáže svou jasnou tvář a je ti milostivý! Ať Hospodin obrátí k tobě svou tvář a dopřeje ti pokoje!“ (Nm 6,24-26). Toto „kněžské požehnání“, které nacházíme ve Starém zákoně, konkrétně v knize Numeri, má „sestupný“ charakter, neboť představuje prosbu o požehnání, které sestupuje od Boha k člověku: představuje jeden z nejstarších textů Božího požehnání. Na stránkách Bible potom nacházíme ještě druhý typ požehnání, které „stoupá“ ze země k nebi, k Bohu. Žehnat tak znamená totéž co chválit, oslavovat, děkovat Bohu za jeho milosrdenství a věrnost, za divy, které stvořil, a za všechno, co se stalo z jeho vůle: „Veleb, duše má, Hospodina, vše, co je ve mně, veleb jeho svaté jméno!“ (Ž 103,1).

16. Bohu, který žehná, odpovídáme i my žehnáním. Melchisedech, král Salemu, žehná Abrahámovi (srov. Gn 14,19); Rebeka žehná své rodině, krátce předtím, než se stane manželkou Izáka (srov. Gn 24,60), který zase žehná svému synovi Jákobovi (srov. Gn 27,27). Jákob žehná faraónovi (srov. Gn 47,10), svým vnukům Efrajimovi a Manasesovi (srov. Gn 48,20) a všem svým dvanácti synům (srov. Gn 49,28). Mojžíš a Áron žehnají společenství (srov. Ex 39,43; Lv 9,22). Hlavy rodin žehnají svým dětem při svatbě, před vydáním se na cestu, v bezprostřední blízkosti smrti. Tato požehnání se tak jeví jako nesmírně bohatý a bezpodmínečný dar.

17. Žehnání přítomné v Novém zákoně si v podstatě zachovává stejný starozákonní význam. Opět zde nacházíme božský dar, který „sestupuje“, dík člověka, který „vystupuje“, a žehnání udělené člověkem, které se „rozšiřuje“ směrem k jeho bližním. Zachariáš, který znovu nabyl schopnost mluvit, žehná Hospodinu za jeho podivuhodné skutky (srov. Lk 1,64). Starý Simeon, zatímco drží v náručí novorozeného Ježíše, žehná Bohu za to, že mu udělil milost kontemplovat spasitelného Mesiáše, a poté žehná jeho rodičům Marii a Josefovi (srov. Lk 2,34). Ježíš žehná Otcí v oslavném chvalozpěvu a jáсотu, který mu adresuje: „Velebím tě, Otče, Pane nebe a země“ (Mt 11,25).

18. V návaznosti na Starý zákon je Ježíšovo žehnání nejen vzestupné, odkazující na Otce, ale také sestupné, vylévané na druhé jako gesto milosti, ochrany a dobroty. Ježíš sám tuto praxi zaváděl a podporoval. Žehnal například dětem: „Bral je do náručí, kladl na ně ruce a žehnal jim“ (Mk 10,16). A Ježíšův pozemský život končí právě posledním požehnáním vyhrazeným pro Jedenáct, krátce před

¹¹ FRANTIŠEK, *Respuestas a los Dubia propuestos por dos Cardenales*, ad dubium 2, d.

vystoupením k Otci: „Zvedl ruce a požehnal jim. A zatímco jim žehnal, odloučil se od nich a vznášel se k nebi“ (Lk 24,50-51). Posledním obrazem Ježíše na zemi jsou jeho zdvižené ruce při žehnání.

19. Ve svém tajemství lásky Bůh skrze Krista dává své církvi moc žehnat. Požehnání, které Bůh uděluje lidem a které oni udělují svým bližním, se proměňuje v začlenění, solidaritu a usmíření. Je to pozitivní poselství útěchy, péče a povzbuzení. Požehnání vyjadřuje milosrdnou Boží náruč a mateřství církve, které vybízí věřící, aby vůči svým bratřím a sestrám chovali stejné smýšlení jako Bůh.

Teologicko-pastorační chápání žehnání

20. Kdo prosí o požehnání, ukazuje, že potřebuje spásnou Boží přítomnost ve svém životě, a kdo prosí o požehnání církve, uznává církev jako svátost spásy, kterou nabízí Bůh. Hledat požehnání v církvi, to znamená přiznat, že život církve pramení z lůna Božího milosrdenství a pomáhá nám jít kupředu, žít lépe, odpovídat na Pánovu vůli.

21. Aby nám papež František pomohl pochopit hodnotu zejména pastoračního přístupu k žehnání, vyzval nás, abychom s postojem víry a otcovského milosrdenství uvažovali o tom, že „když člověk prosí o požehnání, vyjadřuje tím prosbu o pomoc od Boha, prosbu o možnost žít lépe, důvěru v Otce, který nám může pomoci žít lépe.“¹² Tuto prosbu je třeba v každém případě ocenit, doprovázet a přijímat s vděčností. Lidé, kteří spontánně přicházejí prosit o požehnání, touto prosbou ukazují svou upřímnou otevřenost vůči transcenci, důvěru svého srdce, které nevěří jen ve své vlastní síly, svou potřebu Boha a touhu vymanit se z úzkých rozměrů tohoto světa, uzavřeného ve svých omezeních.

22. Jak nás učí svatá Terezie od Dítěte Ježíše, kromě této důvěry „není jiné cesty, jak se nechat vést k Lásce, která dává všechno. S důvěrou se do našeho života vylévá pramen milosti [...]. Nejvhodnějším postojem je vložit důvěru srdce mimo nás samotné: do nekonečného milosrdenství Boha, který miluje bez hranic [...]. Hřích světa je nesmírný, ale není nekonečný. Naopak milosrdná láska Vykupitele, tato ano, je nekonečná.“¹³

23. Když o těchto projevech víry uvažujeme mimo liturgický rámec, ocitáme se v oblasti větší spontánnosti a svobody, ale „dobrovolnost pobožností nemá tedy znamenat jejich podceňování ani pohrdání jimi. Je třeba jít cestou správného a moudrého zhodnocování nemalého bohatství lidové zbožnosti i vnitřních sil, které obsahuje.“¹⁴ Žehnání se tak stávají pastoračním prostředkem, který je třeba využít, a nikoliv rizikem či problémem.

24. Z hlediska lidové pastorace je třeba požehnání hodnotit jako úkony zbožnosti, které „nacházejí své místo mimo slavení eucharistie a ostatních svátostí [...]. Jazyk, rytmus a teologické akcenty lidové zbožnosti se liší od odpovídajících liturgických úkonů“. Ze stejného důvodu „je třeba se vyhnout přidávání způsobů ‚liturgického slavení‘ ke zbožným cvičením, která si musí zachovat svůj vlastní styl, svou prostotu, svůj vlastní jazyk“.¹⁵

25. Církve se ovšem musí vyhýbat tomu, aby svou pastorační praxi opírala o strnulost určitých doktrinárních nebo disciplinárních schémat, zvláště když dávají vzniknout „narcistnímu a autoritářskému elitářství, kde se namísto evangelizování analyzují a klasifikují ti druzí a namísto

¹² *Ibidem*, ad dubium 2, e.

¹³ FRANTIŠEK, Apoštolská exhortace *C'est la confiance* (15. říjen 2023), čísla 2, 20, 29.

¹⁴ KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI, *Direktář o lidové zbožnosti a liturgii. Směrnice a zásady*, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2007, č. 12.

¹⁵ *Ibidem*, č. 13.

usnadňování přístupu k milosti se plýtvá energií na kontrolování.¹⁶ Proto když se lidé dovolávají požehnání, neměla by být jako předpoklad pro jeho udělení stanovena vyčerpávající morální analýza. Neměla by se od nich vyžadovat nějaká předcházející morální dokonalost.

26. V této perspektivě pomáhají *Responsa* Svatého otce z pastoračního hlediska lépe prohloubit výrok formulovaný tehdejší Kongregací pro nauku víry v roce 2021, neboť ve skutečnosti vybízejí k rozlišování ve vztahu k možnosti „forem požehnání, o které žádá jedna nebo více osob, které nevyjadřují chybné pojetí manželství“¹⁷ a které rovněž zohledňují skutečnost, že v situacích, které jsou z objektivního hlediska morálně nepřijatelné, „pastorační láska vyžaduje, abychom s jinými osobami, jejichž vina nebo odpovědnost může být oslabena různými faktory ovlivňujícími subjektivní odpovědnost, nezacházeli jednoduše jako s ‚hříšníky‘“.¹⁸

27. V katechezi citované na začátku této Deklarace papež František nabídl popis tohoto typu žehnání, které je nabízeno všem, aniž by se něco vyžadovalo. Stojí za to číst s otevřeným srdcem tato slova, která nám pomáhají pochopit pastorační význam žehnání, která jsou nabízena bez podmínek: „Je to Bůh, kdo žehná. Na prvních stránkách Bible jde o neustálé opakování požehnání. Bůh žehná, ale žehnají i lidé, a brzy se ukáže, že požehnání má zvláštní sílu, která provází po celý život ty, kdo je přijímají, a disponuje srdce člověka k tomu, aby se nechalo Bohem proměnit [...]. Pro Boha jsme tedy důležitější než všechny hříchy, které můžeme spáchat, protože On je otec, On je matka, On je čistá láska, On nás požehnal navždy. A nikdy nám nepřestane žehnat. Silným zážitkem je číst tyto biblické texty o požehnání ve vězení nebo ve společenstvích, kde se lidé léčí. Dejte těmto lidem pocítit, že navzdory svým těžkým chybám zůstávají požehnání, že jejich nebeský Otec nadále chce jejich dobro a doufá, že se nakonec otevřou dobru. I když je dokonce jejich nejbližší příbuzní opustili, protože je nyní hodnotí jako nenapravitelné, pro Boha jsou stále dětmi.“¹⁹

28. Existuje řada příležitostí, kdy lidé spontánně přicházejí prosit o požehnání, ať už na poutích, na poutních místech, nebo třeba na ulici, když potkají kněze. Jako příklad můžeme uvést liturgickou knihu *Obřady žehnání*, která nabízí řadu obřadů žehnání osob: starých, nemocných, účastníků katecheze nebo modlitebního setkání, poutníků, těch, kteří se vydávají na cestu, dobrovolnických skupin a sdružení atd. Takové požehnání je určeno všem, nikdo nesmí být vyloučen. V úvodních rubrikách k *Obřadu žehnání starých lidí* se například uvádí, že cílem žehnání je, aby se starým lidem „dostalo bratrských projevů úcty a vděčnosti a abychom spolu s nimi děkovali za to, co jsme od Boha přijali, i za to, co dobrého jsme s jeho pomocí vykonali“.²⁰ V tomto případě je předmětem žehnání starý člověk, za něhož a spolu s nímž se děkuje Bohu za dobro, které vykonal, a za dobrodiní, která obdržel. Nikomu nelze bránit v tomto díkůvzdání a každý člověk, i když žije v situacích, které nejsou v souladu se Stvořitelovým plánem, disponuje pozitivními prvky, za které může Pána chválit.

29. Z hlediska vzestupného rozměru, když si člověk uvědomí Pánovy dary a jeho bezpodmínečnou lásku, a to i v situacích hříchu, zejména když je nějaká modlitba vyslyšena, srdce věřícího vzdává Bohu chválu a žehná mu. Tato forma žehnání není nikomu zapovězena. Všichni – jednotlivě, nebo ve spojení s ostatními – mohou vzdát Bohu svou chválu a vyznat mu svou vděčnost.

¹⁶ FRANTIŠEK, Apoštolská exhortace *Evangelii gaudium* (24. listopad 2013), č. 94, AAS 105 (2013), 1060.

¹⁷ FRANTIŠEK, *Respuestas a los Dubia propuestos por dos Cardenales*, ad dubium 2, e.

¹⁸ *Ibidem*, ad dubium 2, f.

¹⁹ FRANTIŠEK, *Katecheze o modlitbě: požehnání* (2. prosinec 2020), *L'Osservatore Romano*, 2. prosinec 2020, s. 8.

²⁰ *De Benedictionibus*, č. 258: «Haec benedictio ad hoc tendit ut ipsi senes a fratribus testimonium accipiant reverentiae grataeque mentis, dum simul cum ipsis Domino gratias reddimus pro beneficiis ab eo acceptis et pro bonis operibus eo adiuvante peractis».

30. Lidový smysl požehnání však zahrnuje i hodnotu sestupného požehnání. Jestliže „není vhodné, aby diecéze, biskupská konference nebo jakákoli jiná církevní struktura neustále a oficiálně vypracovávala postupy nebo obřady pro všechny druhy záležitostí“²¹, může obezřetnost a pastorační moudrost napovědět, aby se vysvěcený služebník, vyhýbající se vážným formám pohoršení nebo zmatku mezi věřícími, připojil k modlitbám těch osob, které se sice nacházejí ve svazku, který v žádném případě nelze přirovnat k manželství, ale touží se svěřit Pánu a jeho milosrdenství, dovolávat se jeho pomoci a nechat se vést k lepšímu pochopení jeho plánu lásky a pravdy.

III. Požehnání párů v neregulérních situacích a párů stejného pohlaví

31. V rámci zde nastíněného horizontu se nachází možnost žehnání párům v neregulérních situacích i párům stejného pohlaví, jehož forma by neměla mít podobu obřadu ustanoveného církevní autoritou, aby nedošlo k záměně s požehnáním, které je vlastní svátosti manželství. V těchto případech se uděluje požehnání, které má nejen vzestupnou hodnotu, ale je také vyprošováním sestupného požehnání od samotného Boha pro ty, kdo poznávají, že jsou v nouzi a potřebují jeho pomoc; nežádají legitimitu pro svůj vlastní stav, ale prosí, aby vše, co je v jejich životě a vztazích pravdivé, dobré a lidsky platné, bylo vloženo, uzdraveno a povzneseno přítomností Ducha Svatého. Tyto formy žehnání vyjadřují prosbu k Bohu, aby udělil ty milosti, které pocházejí z podnětů jeho Ducha – klasická teologie je nazývá „aktuálními milostmi“ – aby lidské vztahy mohly dozrávat a růst ve věrnosti evangelijnímu poselství, osvobodovat se od svých nedokonalostí a slabostí a vyjadřovat se ve stále větším rozměru Boží lásky.

32. Boží milost skutečně působí v životě těch, kteří se nepovažují za spravedlivé, ale pokorně uznávají, že jsou hříšníci jako všichni ostatní. Boží milost je schopna nasměrovat vše podle tajemných a nepředvídatelných Božích plánů. Proto církev s neúnavnou moudrostí a mateřstvím přijímá všechny, kdo se k Bohu obracejí s pokorným srdcem, a doprovází je těmi duchovními prostředky, které všem umožňují pochopit a plně uskutečnit Boží vůli v jejich životě.²²

33. Jedná se o požehnání, které sice není součástí liturgického obřadu,²³ ale spojuje přímluvnou modlitbu s prosbou o Boží pomoc těm, kdo se k němu pokorně obracejí. Bůh nikdy nevyžene nikoho, kdo se k němu přiblíží! Požehnání koneckonců nabízí lidem prostředek k posílení jejich důvěry v Boha. Žádost o požehnání vyjadřuje a živí otevřenost vůči transcendenci, zbožnost, blízkost Bohu v tisíci konkrétních životních okolnostech, a to není ve světě, v němž žijeme, málo. Je to semínko Ducha Svatého, které je třeba pěstovat, ne mu bránit.

34. K tomuto postoji plnému důvěry nás vybízí sama liturgie církve, a to i uprostřed našich hříchů, nedostatku zásluh, slabostí a zmatků, jak o tom svědčí tato krásná vstupní modlitba převzatá z Římského misálu: „Všemohoucí Bože, náš nebeský Otče, ty ve své štědrosti dáváš prosícím více, než si zasluhují a žádají; smiluj se nad námi, zbav nás všeho, co tíží naše svědomí, a daruj nám i to, oč se ani neodvažujeme prosit“ (27. neděle v mezidobí). Skutečně, jak často mohou lidé prostřednictvím prostého požehnání pastýře, které si v tomto gestu nečiní nárok cokoli trestat nebo uznávat, zakusit Otcovu blízkost „více, než si zasluhují a žádají“.

²¹ FRANTIŠEK, *Respuestas a los Dubia propuestos por dos Cardenales*, ad dubium 2, g.

²² Srov. FRANTIŠEK, Apoštolská posynodální exhortace *Amoris laetitia* (19. března 2016), č. 250, AAS 108 (2016), 412-413.

²³ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI, *Direktář o lidové zbožnosti a liturgii. Směrnice a zásady*, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2007, č. 13: „Objektivní rozdíl odlišující pobožnosti a praktikování úkonů zbožnosti od liturgie samé má nalézt viditelné vyjádření v obřadu [...] projevy a úkony lidové zbožnosti mají své místo mimo slavení eucharistie a ostatních svátostí.“

35. Pastorační citlivost vysvěcených služebníků by proto měla být vychovávána i ke spontánnímu udělování požehnutí, které se nenachází v Obřadech žehnání.

36. V tomto smyslu je třeba pochopit papežovu obavu, aby tato požehnutí, která nejsou ritualizována, nepřestala být prostým gestem, které poskytuje účinný prostředek k posílení důvěry v Boha ze strany lidí, kteří o ně žádají, a aby se nestala liturgickým nebo pololiturgickým úkonem podobným svátosti. To by znamenalo vážné ochuzení, protože by to gesto, které má v lidové zbožnosti velkou hodnotu, podrobilo přílišné kontrole, což by služebníky připravilo o svobodu a spontánnost v pastoračním doprovázení života lidí.

37. V této souvislosti přicházejí na mysl následující, již částečně citovaná slova Svatého otce: „Rozhodnutí, která mohou být za určitých okolností součástí pastorační obezřetnosti, se nemusí nutně stát normou. To znamená, že není vhodné, aby diecéze, biskupská konference nebo jakákoli jiná církevní struktura neustále a oficiálně stanovila postupy nebo obřady pro všechny druhy otázek [...]. Kanonické právo nepokrývá a nemůže pokrýt všechno, ani biskupské konference by si neměly nárokovat, že tak učiní různými svými dokumenty a protokoly, protože život církve prochází mnoha vrstvami, kromě těch normativních.“²⁴ Papež František tedy připomněl, že vše, „co je součástí praktického rozlišování v konkrétní situaci, nelze povýšit na kategorii normy“, protože by to „vedlo k neúnosné kazuistice“.²⁵

38. Z tohoto důvodu by neměl být připraven ani rozšiřován obřad žehnání párů v neregulární situaci, ale ani by se nemělo bránit či zakazovat, aby byla církev nablízku v každé situaci, v níž člověk hledá Boží pomoc prostřednictvím obyčejného požehnutí. V krátké modlitbě, která může tomuto spontánnímu požehnutí předcházet, může vysvěcený služebník vyprošovat pokoj, zdraví, ducha trpělivosti, dialogu a vzájemné pomoci, ale také Boží světlo a sílu zcela naplnit jeho vůli.

39. V každém případě, právě proto, aby se předešlo jakékoli formě zmatku nebo pohoršení, když o modlitbu žehnání, byť pronesenou mimo obřady předepsané liturgickými knihami, požádá pár v neregulární situaci, nebude toto požehnutí nikdy vykonáno současně s civilními obřady sňatku nebo dokonce v jejich rámci. Dokonce ani s oděvem, gesty nebo slovy vlastními pro svatbu. Totéž platí, když o požehnutí žádá pár stejného pohlaví.

40. Takové požehnutí může místo toho najít své místo při jiných příležitostech, například při návštěvě poutního místa, při setkání s knězem, při modlitbě pronášené ve skupině nebo během pouti. Těmito požehnutími – která se neudělují prostřednictvím rituálních forem, jež jsou vlastní liturgii, ale která se jako projev mateřského srdce církve podobají tomu, co vyvěrá z hloubky lidové zbožnosti – se nechce nic legitimizovat. Člověk chce pouze otevřít svůj život Bohu, prosit ho o pomoc, aby dovedl lépe žít a také vzývat Ducha Svatého, aby mohl žít s větší věrností hodnoty evangelia.

41. To, co bylo v této Deklaraci řečeno o žehnání párům stejného pohlaví, je dostatečným vodítkem pro obezřetné a otcovské rozlišování vysvěcených služebníků v tomto ohledu. Kromě výše uvedených indikací proto nelze očekávat žádné další odpovědi ohledně možných způsobů, které by upravovaly podrobnosti nebo praktické aspekty podobných žehnání.²⁶

²⁴ FRANTIŠEK, *Respuestas a los Dubia propuestos por dos Cardenales*, ad dubium 2, g.

²⁵ Srov. FRANTIŠEK, Apoštolská posynodální exhortace *Amoris laetitia* (19. března 2016), č. 304, AAS 108 (2016), 436.

²⁶ Srov. *Ibidem*.

IV. Církev je svátostí nekonečné Boží lásky

42. Církev pokračuje v modlitbách a prosbách, které pronášel sám Kristus s hlasitým voláním a slzami obětoval během dnů svého pozemského života (srov. Žid 5,7) a které se právě proto těší zvláštní účinnosti. Tímto způsobem vykonává „církevní společenství svou mateřskou péčí o duše, jež je třeba přivést ke Kristu, nejen láskou, příkladem a skutky kajícího, ale také modlitbou“.²⁷

43. Církev je tedy svátostí nekonečné Boží lásky. Proto i když je vztah s Bohem zatemněný hříchem, člověk může vždy prosit o požehnání a vztahovat ruku k němu, jako to udělal Petr v bouři, když vykřikl na Ježíše: „Pane, zachraň mě!“ (Mt 14,30). Toužit a přijmout požehnání může být v jistých situacích dosažitelným dobrem. Papež František připomíná, že „malý krůček uprostřed velkých lidských omezení může být Bohu milejší než zvnějšku korektní život toho, který prožívá své dny, aniž by čelil vážným těžkostem“.²⁸ Tímto způsobem „to, co vyzařuje, je *krása spásanosné lásky Boží zjevené v Ježíši Kristu, jenž zemřel a vstal z mrtvých*“.²⁹

44. Každé požehnání bude příležitostí k obnovenému hlásání *kérygmatu*, pozváním ke stále většímu přiblížení se ke Kristově lásce. Papež Benedikt XVI. učil: „Církev je stejně jako Maria prostřednicí Božího požehnání pro svět: přijímá ho tím, že přijímá Ježíše, a předává jej tím, že přináší Ježíše. On je milosrdenství a pokoj, který si svět sám nemůže dát a který vždy potřebuje stejně, a ještě více než chléb“.³⁰

45. S ohledem na to, co bylo uvedeno výše a v návaznosti na směrodatné učení Svatého otce Františka, chce toto dikasterium nakonec připomenout, že „toto je kořen křesťanské mírnosti, schopnost cítit se požehnaným a schopnost žehnat [...]. Tento svět potřebuje žehnání a my můžeme požehnání dávat i požehnání přijímat. Otec nás miluje a jediné, co nám zbývá, je radost z toho, že mu žehnáme, radost z toho, že mu děkujeme a že se od něj učíme, jak žehnat“.³¹ Každý bratr a každá sestra tak budou moci v církvi pocítit, že jsou vždy poutníky, vždy prosebníky, vždy milovanými a navzdory všemu vždy požehnanými.

Victor Manuel card. FERNÁNDEZ

prefekt

Mons. Armando MATTEO

sekretář pro doktrinní sekci

Ex Audientia Die 18. prosince 2023

František

²⁷ *Všeobecné pokyny k Denní modlitbě církve*, č. 17.

²⁸ FRANTIŠEK, Apoštolská exhortace *Evangelii Gaudium* (24. listopad 2013), č. 44, AAS 105 (2013), 1038-1039.

²⁹ *Ibidem*, č. 36, AAS 105 (2013), 1035.

³⁰ BENEDIKT XVI., Homilie při mši svaté o slavnosti Matky Boží Panny Marie. XLV. Světový den míru, vatikánská bazilika (1. leden 2012), *Insegnamenti VIII*, 1 (2012), 3.

³¹ FRANTIŠEK, *Katecheze o modlitbě: požehnání* (2. prosinec 2020), *L'Osservatore Romano*, 2. prosinec 2020, s. 8.